

Improvisaatiosta transformaatioon

Iina Järvinen

TIIVISTELMÄ

■ Tässä katsauksessa yhdistetään improvisaatioteatterin periaatteita transformatiivisen oppimisen teoriaan. Improvisaation ja transformatiivisen oppimisprosessin synteesissä improvisaatio näyttäytyy menetelmänä, jolla voidaan tukea transformatiivista oppimista. Samalla osoitetaan, että synteesillä voidaan käytännössä toteuttaa koulutuksen arvo- ja tavoitepohjaa.

Avainsanat: *improvisaatio, improvisaatiopedagogiikka, transformatiivinen oppiminen*

ABSTRACT

FROM IMPROVISATION TO TRANSFORMATION

■ In this article, the principles of improvisation theatre are combined with the transformative learning theory. In the synthesis of improvisation and transformative learning process, improvisation appears as a method for supporting transformative learning. Furthermore, it is indicated that the synthesis can put into practice the values and objectives of education.

Keywords: *improvisation, improvisation pedagogy, transformative learning*

Johdanto

Luovuutta, vuorovaikutus- ja ongelmanratkaisutaitoja sekä oppimiskykyä pidetään tulevaisuuden tärkeimpinä geneerisinä osaamisina. Ne luovat pohjaa jatkuvalle oppimiselle, joka on yksi koulutuksen keskeisistä tavoitteista muun muassa sivistyksen, tasa-arvon ja hyvinvoinnin ohella. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021; Opetushallitus 2019; Valtioneuvosto 2021.) Tavoitteet kiinnittyvät koulutuksen arvoperustaan. On uumoiltu, että tulevaisuudessa korostuvat niin kutsutut jälkimateriaaliset arvot, kuten kansalaisten voimaantuminen, itsensä toteuttaminen ja osallisuus sekä koettu hyvinvointi (Salonen & Joutsenvirta 2018). Koulutuksen tavoitteet ja arvoperusta implikoivat sängen inhimillisten ominaisuuksien ensisijaisuutta ja tärkeyttä viheliäisten ongelmien ajassa (ks. Rittel & Webber 1973; soveltamisesta ks. esim. Head 2022).

On vaivatonta kuvata yleviä tavoitteita ja arvoja ja olla niistä yhtä mieltä. Ehkä hieman harvinaisempia ovat keskustelut konkreettisista keinoista tai menetelmistä, joilla osaamista tuotetaan ja arvoja konkretisoidaan. Tässä artikkelissa esitetään, että teatteri-improvisaatio (jäljempänä improvisaatio) on yksi lähestymistapa, jonka periaattein ja menetelmin voidaan saavuttaa koulutukselle asetettuja päämääriä. Esimerkiksi yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen tekemisessä luovien, osallistuvien ja toiminnallisten menetelmien merkitys on tunnistettu (Ryynänen & Rannikko 2021), ja menetelmiä voi soveltaa opetukseenkin.

Tekstissä avataan ensin transformatiivisen oppimisen teoriaa (ks. Mezirow 1991; 2000; nykyaikaisia sovelluksia esim. Laininen 2018; Siirilä, Salonen, Laininen, Pantsar & Tikkanen 2018) ja improvisaation periaatteita (ks. Johnstone 1996; Routarinne 2004), ja luodaan niistä sitten synteesi. Keskeinen väite on, että improvisaation periaatteita soveltamalla voidaan luontevasti tukea transformatiivista oppimisprosessia. Kirjoitus on tarkoitettu keskustelunaloitukseksi improvisaation käyttämisestä ja kehittämisestä koulutuksessa. Lähestymistapa on teoriaorientoitunut, eikä yksittäisiä improvisaatiomenetelmiä käsitellä lainkaan.

Transformatiivisen oppimisen moniulotteisuus

Transformatiivinen oppiminen viittaa uudistumiseen ja uudistautumiseen oppimisprosessissa. Se soveltuu erityisen hyvin aikuisten oppimisen jäsentämiseen ja ymmärtämiseen, sillä se huomioi ympäristöön ja kulttuuriin sosiaalistumisen, mikä taas vaikuttaa – usein tiedostamattomalla tasolla –

siihen, miten kokemuksia tulkitaan. (Mezirow 1991, 1–36.) Transformatiivisen oppimisen merkitys korostuu epävarmuuden ja viheliäisten ongelmien todellisuudessa (ks. esim. Laininen 2018; Mälkki 2019; Siirilä ym. 2018).

Tiivistettynä transformatiivinen oppiminen on perustavanlaatuaista muutosta yksilössä ja hänen ontologis-epistemologisissa käsityksissään. Teoria henkilöityy tavanomaisesti Jack Mezirowiin, jonka merkitys transformatiivisen oppimisen teorian kehittämiselle on kiistaton. Hänen näkemyksensä transformatiivisuudesta rajoittuu kuitenkin rationaalisuuteen ja kognitiivisesti painottuneeseen reflektioon transformaation airuina. Sittemmin teoriaa on kehitetty, laajennettu ja sovellettu moniulotteisempaan, ihmisen holistisuuden (ks. Rauhala 1983) tunnistavaan suuntaan, johon tässäkin kiinnitytään. (Vrt. esim. Mezirow 1991; Mälkki 2011; ks. myös esim. Kostara, Gavrielatos & Loads 2022; Nicolaides ym. 2022.) Uudemmissa jäsennyksissä ihminen nähdään fyysisenä, psyykkisenä ja sosiaalisena olentona. Kokonaisvaltaisessa oppimisessa on läsnä paitsi kognitiivisia myös kehollisia aspekteja, eikä rationaalista ja emotionaalista tasoa voida erottaa toisistaan. (Taylor 2008.) Kehollinen ja intuitiivinen tietäminen ja tunteet ovat keskeisiä oppimisen osia (Laininen 2018, 34). Antroposeenin ajassa ihmisen holistisuus, monipuoliset vuorovaikutustaidot ja taideperustaiset menetelmät on tunnistettu erityisen merkityksellisiksi (ks. Foster, Salonen & Sutela 2022; Keto, Foster, Pulkki, Salonen & Värri 2022, 59–60).

Transformatiivisen oppimisen teoria ei kuitenkaan ulotu vastaamaan miten-kysymyksiin, kuten siihen, millä tavoin tekemistä ja olemista voi muokata ja kehittää transformatiivista oppimista tukevaan suuntaan ennen transformaatiota. Kun transformatiivisen oppimisen teorian selitysvaikutus tulee vastaan, tarvitaan uudenlaisia lähestymistapoja ja menetelmiä, joista improvisaatiopedagogiikka on yksi.

Improvisaatio – paljon vanhaa, vähän uutta

Improvisaatio (*improvisus*) tarkoittaa etymologisesti jotakin yllättävää tai odottamatonta (Montuori 2003, 240). Improvisaation historialliset juuret löytyvät luovilta aloilta: retoriikasta, musiikista ja teatterista. Teatteri-improvisaatiossa yhdistyvät yhdessä tekeminen ja osallistuminen sekä verballinen ja nonverbaalinen vuorovaikutus. Modernin improvisaatioteatterin suuria nimiä ovat Viola Spolin ja Keith Johnstone, joista eritoten jälkimmäinen on vaikuttanut omaan ajatteluuni. (Holdhus ym. 2016, 4–8.)

Johnstonen mukaan koulutusjärjestelmä opettaa olemaan reagoimatta tuhoten luovuutta ja spontaaniutta, mikä on päinvastaista improvisaa-

tion ajatuksille ja koulutuksen tavoitteille. Tuhoavuutta voi pitää radikaalinakin ajatuksena, sillä koulutuksella pyritään saavuttamaan jotakin enemmän tai vähemmän määriteltyä hyvää, kun taas Johnstone korostaa strukturoidun koulutuksen negatiivisia vaikutuksia. (Johnstone 1996, 12–14, 74–82.) Johnstonen (1996, 74) mukaan on onneksi mahdollista ”muuttaa mielikuvituksettomat ihmiset mielikuvituksellisiksi hetkessä”, mitä voi edesauttaa soveltamalla työskentelyyn improvisaation ajatuksia ja menetelmiä.

Improvisaatio ei sinänsä ole mitään uutta, ja tässäkin tekstissä tehtävä synteesi muotoillaan olemassa olevista elementeistä. Improvisaatiolla on pitkät perinteet, mutta koulutuksen saralla improvisaatiomenetelmät ovat nuoria ja kehittyviä. Improvisaatiota on tutkittu tai sovellettu verrattain vähän varsinkin luovien alojen opetuksen ulkopuolella (ks. esim. Foster 2012; Holdhus ym. 2016; Siljamäki 2021). Tutkimuksissa, joissa tarkastellaan improvisaatiota koulutuksessa, keskitytään yleensä opettajankoulutukseen ja opettajan työhön (ks. esim. Maheux & Lajoie 2010; Mæland & Espeland 2017) sekä jossain määrin menetelmiin (ks. esim. Benjamin & Kline 2019; Berk & Trieber 2009; Hackbert 2010).

Ennakoimattomuutensa vuoksi improvisaatio voi kuulostaa sopimatonta menetelmältä koulutukseen ja opetukseen, vaikka tosiasiasa niin opetuksessa kuin elämässä ylipäätään improvisoidaan jatkuvasti. Kun tästä tulee tietoiseksi, improvisaatio ei näyntyä ainoastaan sattumanvaraisena hetkessä olemisena, vaan monipuolisena vuorovaikutuksen välineenä. Koulutuksen kautta saavutettavalla tiedolla ei oikeastaan ole merkitystä, mikäli emme osaa välittää, soveltaa ja kehittää sitä. Tiedon välittämiseen, soveltamiseen ja kehittämiseen tarvitaan useimmiten vuorovaikutusta, mutta yksilön suorituksia ihannoivassa kulttuurissa yhdessä tekeminen ja kilpailusta luopuminen ei ole välttämättä helppoa. (Routarinne 2004, 6–20.) Simo Routarinne muistuttaa, että vuorovaikutuksessa on kyse yksinkertaisista ja konkreettisista teoista, jotka eivät vaadi teki-jältäään mitään erityisiä taitoja tai kykyjä. Sen sijaan tarvitaan rohkeutta, jotta voidaan luopua turhista rutiineista, käyttää koko mukavuusalueetta ja toisinaan astua sen ulkopuolelle. (Routarinne 2007, 119.)

Improvisaation periaatteet

Improvisaation soveltamisessa opetukseen on kyse olemassa olevan vuorovaikutuksen kehittämisestä opetusta ja oppimista tukevaan suuntaan. Improvisaatioissa ei sinänsä ole sääntöjä, mutta seuraavat periaatteet ovat

vakiintuneet elimelliseksi osaksi improvisaatiotyöskentelyä (ks. esim. Johnstone 1996; Routarinne 2004; 2007).

Luottamus

Luottamus näkyy oletuksena siitä, että toisten reaktiot ovat myötämielisiä, jolloin omaa haavoittuvaisuuttaan ei tarvitse suojella. Luottamus ilmenee turvallisuutena, jonka voi tiiviisti määritellä jaeuiksi käsitykseksi siitä, että ryhmän jäsenten on turvallista ottaa riskejä. (Edmondson 1999.) Konkreettisista määritelmistä huolimatta luottamus on melko abstraktia ja vaikuttaa pääosin tiedostamatta. Luottamus voi syntyä niin hetkellisissä kohtaamisissa, vastavuoroisissa sopimuksissa kuin pidempiaikaisissa sosiaalisissa suhteissa. (Riecki 2017.) Edellinen puhuu sen puolesta, että luottamus on saavutettavissa, vaikka esimerkiksi kontaktiopetusta olisi vähän.

Hyväksyntä

Kun hyväksytään omat ja toisten ideat ja ajatukset eli niin kutsutut tarjoukset, päästään kontaktipinnalle, jossa vuorovaikutus soljuu rakentavasti ja hyvässä hengessä. Tämä voi herättää vastustusta ympäristössä, jossa ehkä tyypillisesti tarjoukseen reagoidaan torjumalla se suoraan (”ei”) tai torjumalla se olemalla näennäisesti samaa mieltä (”kyllä, mutta”). Improvisaation kultaisena sääntönäkin (*Golden Rule*) tunnettu hyväksyminen ei ole pelkästään myötäilemistä tai mielistelyä, vaan yhtä paljon oman kontribuution antamista hyväksymällä tarjous ja jatkamalla sitä (”kyllä, ja”). (Benjamin & Kline 2019, 132; Johnstone 1996, 97–99.) Opetuksessa tarjouksena voi pitää mitä hyvänsä ajatusta, kysymystä tai vaikkapa kirjoitettua tekstiä, joka voidaan hyväksyä esimerkiksi kiinnostumalla, vaikutumalla tai hämmästyemällä.

Kuuntelu

Yksi tärkeistä elementeistä vuorovaikutustilanteessa on aktiivinen kuunteleminen, jolla tarkoitetaan tietoista läsnä olemista ja puhujaan keskittymistä (Berk & Trieber 2009, 32; Huffaker & West 2005, 856). Kuuntelemisen tavoite on itseisarvoinen kuuleminen ja ymmärrykseen pyrkiminen, ei oman puheenvuoron odottaminen ja vastauksen antaminen (Benjamin & Kline 2019, 139). Aktiivista kuuntelemista voi ilmaista nonverbaalilla tavalla, joka välittää kuuntelemisen puhujalle ja mahdollistaa näin rakentavan vuorovaikutuksen syntymisen (Routarinne 2004, 70).

”Epäonnistuminen”

Improvisaatioajattelussa ”epäonnistumiset” tai ”virheet” nähdään mahdollisuuksina (Benjamin & Kline 2019, 132). Virheiden eteenpäin vievä voima on todettu myös tutkimuksissa, joissa improvisaatiomenetelmiä on sovellettu opetustilanteissa (ks. esim. Aylesworth 2008; Huffaker & West 2005). Silti epäonnistumisen pelko on tuhoavana voimana tavalla tai toisella läsnä koulutuksessa, ja se on omiaan rajoittamaan spontaaniutta. Kun ajatellaan jonkin voivan mennä pieleen, vaivattomuus poistuu. (Johnstone 1996, 79.) Epäonnistumisen vältteleminen heijastuu vuorovaikutukseen esimerkiksi ilmaisun kapeutena, spontaaniuden vähenemisenä, tyrmäysten lisääntymisenä ja suunnitelmallisuuden pyrkimisenä (Routarinne 2004, 51).

Luovuus

Luovuuden tilassa suunnitelmallisuuden sijaan läsnä on spontaanisuus (ks. Johnstone 1996, 74–88), jolla viitataan esimerkiksi spontaaniin reagoimiseen. Se mahdollistuu, kun kuuntelee aktiivisesti ja vaikuttuu kuulemastaan (Routarinne 2004, 69). Luovuuden yhteydessä puhutaan usein Mihály Csíkszentmihályin käsitteellistämästä flow-kokemuksesta, jossa virtaavuuden tilassa kaikki vaikuttaa olevan kohdallaan, tekeminen ja tietoisuus sulautuvat yhteen, läsnäolo on vahvaa, itsetietoisuus ja epäonnistumisen pelko kaikkoon ja toiminnasta tulee itsetarkoituksellista (Csíkszentmihályi 1996, 107–126). Tulevaisuuden viheliäisiä ongelmia ratkovilta ammattilaisilta edellytetään divergenttiä ajattelua, jossa luovuus ilmenee kykynä yhdistellä asioita yllättävilläkin tavoilla (ks. Benedek & Neubauer 2013).

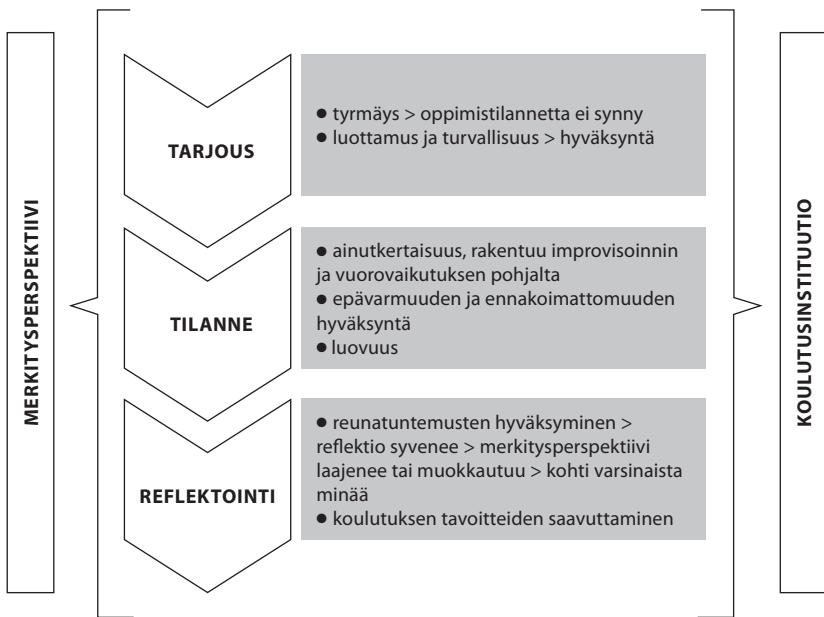
Improvisaation periaatteet ovat toisiaan tukevia ja vahvistavia, ja ne ilmentyvät verbaalin ja nonverbaalin vuorovaikutuksen yhteistuloksena. Improvisaatio ei ole ainoastaan sitä, mitä tapahtuu ja mitä tehdään. Se on mitä olennaisimmalla tavalla fyysistä, kehollista olemista sekä äänenkäyttöä. Konkretisoitukseen periaatteet vaativat tekoja ja harjoitusta, joista on kirjoitettu paljon toisaalla (ks. esim. Johnstone 1996; Routarinne 2004).

Improvisaation ja transformaation synteesi

Improvisaation periaatteilla ja transformatiivisella oppimisella on sekä jaettu että toisiaan täydentäviä ominaisuuksia. Kuviossa 1 hahmotetaan improvisaatiolla tuettavaa transformatiivista oppimisprosessia.

Oppimisprosessiin vaikuttaa koulutusinstituutio, joka sisältää koulutukselle asetetut koulutuspoliittiset ja opetussuunnitelmaan kirjatut

tavoitteet sekä koulutusoikeudelliset reunaehdot. Oppiminen tapahtuu yksilöinä yhteisössä, jolla viitataan kulloinkin koolla olevaan ryhmään. Yhteisöt muodostuvat yksilöistä, jotka ovat tilanteessa omasta merkitysperspektiivistään käsin. Merkitysperspektiivit ovat todellisuutta koskevia käsityksiä ja taustaoletuksia, jotka ovat rakentuneet muun muassa sosiaalistumisen ja erilaisten ideologioiden ja uskomusten pohjalta. Ne ohjaavat sitä, mitä ja miten yksilö havaitsee, ymmärtää ja tulkitsee todellisuutta yhtäältä esikielellisesti, esimerkiksi intuition kautta, ja toisaalta kielen välityksellä. (Mezirow 1991, 10–27.)

Kuvio 1. Improvisaation ja transformaation synteesi

Näiden raamien sisälle asettuu oppimisprosessi, joka alkaa mistä hyvänsä suullisesta, kirjallisesta tai fyysisestä tarjouksesta. Jos tarjous tyrmätään, oppimistilannetta ei synny, kun taas tarjouksen hyväksyminen johdattaa eteenpäin. Luottamus on edellytys tarjouksen hyväksymiselle, ja vasta hyväksymisen jälkeen vuorovaikutus voi edetä ja tilanne rakentua. Hyväksymiseen voi silti sisältyä epävarmuuden kokemus, sillä niin improvisaatio kuin transformatiivinen oppiminen ovat ennakoimatonta

kulkemista kohti tuntematonta. Tähän voi liittyä haavoittuvuutta ja toisinaan mukavuusalueen ulkopuolella olemista, joiden käsittelyssä improvisaatio voi itse asiassa auttaa. (Benjamin & Kline 2019, 140.) Kyse on siitä, miten epävarmuutta lähestyy: sitä kauhistuen vai syleillen (ks. esim. Johnstone 1996; Mälkki 2019). Epävarmuuden tilassa näyttää myös mahdollisemmalta epäonnistua, ja niin improvisaation periaatteet kuin transformatiivisen oppimisen teoria kehottavat lähtökohtaisesti hyväksymään tapahtumat, tarjoukset ja tunteet. Kaikkea tätä voi harjoitella ja valjastaa käyttöönsä tarpeiden mukaan.

Jokainen oppimistilanne on ainutkertainen ja rakentuu improvisoinnin myötä. Tarjouksen hyväksyminen voi johdattaa luovuuden äärelle erityisesti, jos tarkoitus on ideoida, suunnitella tai ratkaista jotakin. Tilanteessa voi olla elementtejä kognitiivisesta, kokemuksellisesta, emotionaalista ja intuitiivisesta tietämisestä, jotka ovat läsnä improvisaatioissa ja transformaatioissa. Intuitiivisuus on eräänlaista tietämistä ilman tietämistä (Skaffari 2021, 6). Tämä selittyy sillä, että intuitiivisuus on osa tiedostamatonta ajattelua, ei siis mitään mystistä tai ei-luonnollista. Intuitiivisuus on kuitenkin pidetty erillään rationaalista ajattelua painottavasta koulutusjärjestelmästä siitä huolimatta, että tietoinen mieli on huomattavasti tehottomampi verrattuna tiedostamattomalla tasolla tapahtuvaan aistien tiedonkäsitteilyyn (ks. esim. Dijksterhuis, Aarts & Smith 2006; Mälkki & Raami 2022).

Oppimisen kannalta tärkeää on yhtä lailla se, mitä tilanteen jälkeen tapahtuu. Oppiminen on tulkintaprosessi, jossa keskeisessä asemassa on reflektointi. Sekä improvisaatio että transformatiivinen oppiminen sisältävät reflektiivisyyden ajatuksen, jossa tilanteiden ja kokemusten kokonaisvaltainen reflektointi merkitysperspektiiviin peilaten mahdollistaa muutoksen yksilössä. Syvässä reflektiossa taustaoletukset tunnustetaan ja niitä arvioidaan uudelleen, jolloin merkitysrakenteet voivat muuttua tai voi syntyä kokonaan uusia merkitysrakenteita. (Mezirow 1991, 1–36.)

Transformatiivinen oppiminen kiinnittyy yksilön kokemuksiin, kasvuun ja kehitykseen, jotka eivät tapahdu tyhjiössä. Oikeastaan on päinvastoin, sillä transformatiivinen oppiminen asemoituu suhteessa kulttuuriin, ja kommunikatiivisuus ja dialogisuus ovat sen elinehtoja. (Mezirow 2000.) Tämä johdattaa jälleen improvisaation äärelle. Improvisaatio on ennen kaikkea yhdessä tekemistä, vuorovaikutuksessa tapahtuvaa, mutta samalla jokaisella yksilöllä on vastuu oman kontribuutionsa antamisesta.

Koettuja tilanteita ja reflektointia yhdistää se, että niissä voidaan toisinaan olla mukavuusalueen reunoilla, joille niin kutsutut reunatun-

temukset asettuvat. Ne ovat usein kielteisinä koettavia tunteita, kuten pelkoa tai häpeää, joita saatetaan pyrkiä vastustamaan tai välttelemään mukavuusalueella pysyttelemiseksi. (Ks. Mälkki 2011; 2019.) Vuorovaikutustilanteiden ennakoimattomuus voi viedä reunatuntemusten äärelle, mutta yhtäaikaaisesti improvisaatio ajattelutapana ja menetelmänä auttaa konkretisoimaan ja kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja niiden vaikutusta vuorovaikutukseen. Jos kieltämisen sijaan reunatuntemukset hyväksytään tarjouksena (sanotaan ”kyllä”) ja tutkiskellaan niitä (sanotaan ”ja”), voidaan päästä reflektiota syventävään tilaan, jossa merkitysperspektiivi laajentuu tai muokkautuu. Sen sijaan pelkkä tilanteen tai kokemuksen sanoittaminen ja siihen liittyvien tunteiden tunnistaminen saattaa jäädä pinnalliseksi. (Mälkki 2019.)

Reflektointi luo tilan uuden oppimiselle ja itsetuntemukselle. Uudistumisen aspektista huolimatta transformatiivinen oppiminen ei itsestään selvästi tarkoita astumista kohti jotakin vierasta, vaan sen voi nähdä myös suuntautuvan kohti minuuden syväkerroksia eli varsinaista minää. Minän varsinaistumisella tarkoitetaan ainutlaatuisiksi yksilöksi kehittymistä, tietynlaista omaksi itsekseen tulemistä minuuden syväkerrosten tasolla. Toisaalta kulkeminen kohti varsinaista minää voi tarkoittaa uuden ymmärryksen avautumista (vrt. Mälkki & Raami 2022). Jos sivistykselliseksi päämääräksi omaksutaan se, että kukin tulee omaksi ainutlaatuiseksi itsekseen, muodostuu yhteiskuntaa muovaavia yksilöllisiä polkuja, ja minä voi varsinaistua osana loppumatonta transformaatioprosessia. (Ks. Laininen 2018; Pulkki 2020.)

Kun kokemusta tai tilannetta seuraa reflektointi suhteessa omaan merkitysperspektiiviin, epäonnistumiset ja muut ikäviksi mielleltävät kokemukset kääntyvät lahjoiksi, mahdollisuuksiksi saavuttaa osaamistavoitteita sekä kehittyä yksilönä. Näin yhtäältä koulutuksen tavoitteet voivat tulla täytetyiksi ja toisaalta yksilö voi päästä syvemmälle minuutensa kerrokseen. Improvisaatio onkin parhaimmillaan osa omaksi itsekseen tulemisen prosessia, oppimista ja erehtymistä, kehittymistä kohti autenttista itseä. Samasta asiasta on kyse myös transformaatiossa, jossa uudistumisen tai uudistautumisen kautta päästään lähemmäksi varsinaista minää.

Päätäntö

Improvisaation periaatteet tukevat transformatiivisen oppimisen prosessia, ja samalla toteutetaan koulutuksen arvo- ja tavoitepohjaa. Ihminen on paitsi ajatteleva myös toimiva ja tunteva, fyysinen, psyykinen ja so-

siaalinen olento. Holistiset lähtökohdat vaikuttavat niin improvisaation kuin transformatiivisen oppimisen taustalla. Nykyiset transformatiivisen oppimisen jäsennykset korostavat ihmistä monimuotoisena ja monimutkaisena kokonaisuutena, ja samalla teoria on yksi kiteymä oppimisen ja inhimillisen kehityksen ymmärryksestä erityisesti aikuisiässä. Improvisaatio puolestaan antaa välineitä siihen, miten vuorovaikutusta voi kehittää hedelmällisempään, kenties uudistautumista tukevaan suuntaan. (Ks. Siljamäki 2021, 46–49.)

Improvisaation periaatteet tarjoavat tilan tutkia ja toteuttaa opetusta ja oppimista ihmisen monimuotoisuuden huomioiden. Niin itsensä toteuttaminen ja yhteistyö, luovuus ja ongelmanratkaisu kuin osallisuus ja tasa-arvo voivat toteutua improvisaation kautta. Improvisaatiossa ei tarvita erityisiä kykyjä, vaan se on ensisijaisesti ajattelutapa (*improv mind-set*) ja vasta sitten menetelmä. Ajattelutavassa korostuu taipumus tehdä yhteistyötä kilpailemisen sijaan, ja turvallisessa ympäristössä ajattelutapa tukee oppimista muun muassa toisten tukemisen ansiosta. (Aylesworth 2008, 108–109.)

Improvisaatio hyödyttää transformaatioprosessia, ja yksilöiden kautta sillä voi olla laajempiakin vaikutuksia. Improvisaation periaatteiden omaksuminen auttaa epävarmuuden sietämisessä ja ongelmien ratkaisemisessa niin, että jokainen saa yhteistyötä tehden kukoistaa. Improvisaatio tarjoaa välineitä esimerkiksi mukavuusalueen laajentamiseen. Näin improvisaatio näyttäytyy yhtenä konkreettisena transformatiivisen oppimisen menetelmänä. Improvisaatio ja transformatiivinen oppiminen muodostavat toisiaan täydentävän synteessin, jonka toimintavoima on vahvempi kuin elementit yksinään. Lopulta yksilöiden transformaatio saattaa yhteisötason kautta muuntua yhteiskuntatason muutokseksi ja kehitykseksi.

LÄHTEET

- Aylesworth, Andy 2008. Improving Case Discussion with an Improv Mind-Set. *Journal of Marketing Education* 30 (2), 106–115. DOI: <https://doi.org/10.1177/0273475308317703>
- Benedek, Mathias & Neubauer, Aljoscha C. 2013. Revisiting Mednick's Model on Creativity-Related Differences in Associative Hierarchies. Evidence for a Common Path to Uncommon Thought. *Journal of Creative Behaviour* 47 (4), 273–289. DOI: <https://doi.org/10.1002/jocb.35>

- Benjamin, Stefanie & Kline, Carol 2019. How to yes-and: Using Improvisational games to improv(e) communication, listening, and collaboration techniques in tourism and hospitality education. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education* 24, 130–142. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jhlste.2019.02.002>
- Berk, Ronald A. & Trieber, Rosalind H. 2009. Whose Classroom Is It, Anyway? Improvisation as a Teaching Tool. *Journal on Excellence in College Teaching* 20 (3), 29–60. Saatavissa https://ronberk.com/articles/2009_improv.pdf (haettu 23.11.2023).
- Csikszentmihályi, Mihály 1996. *Creativity: Flow and the psychology of discovery and invention*. New York: Harper/Collins.
- Dijksterhuis, Ap, Aarts, Henk & Smith, Pamela K. 2006. The Power of the Subliminal: On Subliminal Persuasion and Other Potential Applications. Teoksessa Ran R. Hassin, James S. Uleman & John A. Bargh (Eds.) *The New Unconscious*. New York: Oxford University Press, 77–106. DOI: <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780195307696.003.0005>
- Edmondson, Amy 1999. Psychological Safety and Learning Behavior in Work Teams. *Administrative Science Quarterly* 44 (2), 350–383. DOI: <https://doi.org/10.2307/2666999>
- Foster, Raisa 2012. Tanssi-innostaminen herkistäjänä keholliseen ymmärrykseen. *Sosiaalipedagoginen aikakauskirja* 13, 31–51. DOI: <https://doi.org/10.30675/sa.122072>
- Foster, Raisa, Salonen, Arto O. & Sutela, Katja 2022. Taidekasvatuksen ekososiaalinen kehys: Kohti kestävyystietoista elämänorientaatiota. *Kasvatus* 53 (2), 118–129. DOI: <https://doi.org/10.33348/kvt.115918>
- Hackbert, Peter H. 2010. Using improvisational exercises in general education to advance creativity, inventiveness and innovation. *US-China education review* 7 (10), 10–21. Saatavissa <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED514812.pdf> (haettu 23.11.2023).
- Head, Brian W. 2022. *Wicked Problems in Public Policy: Understanding and Responding to Complex Challenges*. Cham: Palgrave Macmillan. DOI: <https://doi.org/10.1007/978-3-030-94580-0>
- Holdhus, Kari, Høisæter, Sissel, Mæland, Kjellfrid, Vangsnes, Vigdis, Engelsen Knut Steinar, Espeland, Magne & Espeland, Åsmund 2016. Improvisation in teaching and education – roots and applications. *Cogent Education* 3 (1). DOI: <https://doi.org/10.1080/2331186X.2016.1204142>
- Huffaker, Julie Sheldon & West, Ellen 2005. Enhancing learning in the business classroom: an adventure with improv theater techniques. *Journal of Management Education* 29 (6), 852–869. DOI: <https://doi.org/10.1177/1052562905277311>
- Johnstone, Keith 1996. *Impro. Improvisoinnista iloa elämään ja esiintymiseen*. Alkuperäisteos 1979. Suomentanut Simo Routarinne. Helsinki: Yliopistopaino.
- Keto, Sami, Foster, Raisa, Pulkki, Jani, Salonen, Arto O. & Värri, Veli-Matti 2022. Ekososiaalinen kasvatus – Viisi teesiä ratkaisuehdotuksena antroposeenin ajan haasteeseen. *Kasvatus & Aika* 16 (3), 46–69. DOI: <https://doi.org/10.33350/ka.111741>
- Kostara, Effrosyni, Gavrielatos, Andreas & Loads, Daphne (Eds.) 2022. *Transformative Learning Theory and Praxis. New Perspectives and Possibilities*. London: Routledge.

- Laininen, Erkkä 2018. Transformatiivinen oppiminen ekososiaalisen sivistymisen mahdollistajana. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja* 20 (5), 16–38. Saatavissa <https://journal.fi/akakk/article/view/84515> (haettu 23.11.2023).
- Maheux, Jean-François & Lajoie, Caroline 2010. Improvisation in Teaching and Teacher Education. *An International Journal of Complexity and Education* 8 (2), 86–92. DOI: <https://doi.org/10.29173/cmplct11157>
- Mezirow, Jack 1991. *Transformative dimensions of adult learning*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Mezirow, Jack 2000. Learning to Think like an Adult. Core Concepts of Transformation Theory. Teoksessa Jack Mezirow and Associates. *Learning as Transformation. Critical Perspectives on a Theory in Progress*. San Francisco: Jossey-Bass, 3–33.
- Montuori, Alfonso 2003. The complexity of improvisation and the improvisation of complexity: Social science, art and creativity. *Human Relations* 56 (2), 237–255. <https://doi.org/10.1177/0018726703056002893>
- Mæland, Kjellfrid & Espeland, Magne 2017. Teachers' Conceptions of Improvisation in Teaching: Inherent Human Quality or a Professional Teaching Skill? *Education Inquiry* 8 (3), 192–208. DOI: <https://doi.org/10.1080/20004508.2017.1293314>
- Mälkki, Kaisu 2011. *Theorizing the Nature of Reflection*. Doctoral Thesis. Helsinki: Helsingin yliopisto. URN: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-10-6982-6>
- Mälkki, Kaisu 2019. Coming to grips with edge-emotions. The gateway to critical reflection and transformative learning. Teoksessa Ted Fleming, Alexis Kokkos & Fergal Finnegan (Eds.) *European Perspectives on Transformative Learning Theory*. London: Palgrave Macmillan, 59–73. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-030-19159-7_5
- Mälkki, Kaisu & Raami, Asta 2022. Transformative learning to solve the impossible: Edge emotions and intuition in expanding the limitations of our rational abilities. Teoksessa Effosyni Kostara, Andreas Gavrielatos & Daphne Loads (Eds.) *Transformative Learning Theory and Praxis. New Perspectives and Possibilities*. London: Routledge, 76–91. Saatavissa https://www.researchgate.net/profile/Asta-Raami-2/publication/335570074_Transformative_learning_to_solve_the_impossible_Edge_emotions_and_intuition_in_expanding_the_limitations_of_our_rational_abilities/links/5d72936_192851cacdb244eab/Transformative-learning-to-solve-the-impossible-Edge-emotions-and-intuition-in-expanding-the-limitations-of-our-rational-abilities.pdf (haettu 23.11.2023).
- Nicolaides, Alik, Eschenbacher, Saskia, Buergelt, Petra T., Gilpin-Jackson, Yabome, Welch, Marguerite & Misawa, Mitsunori (Eds.) 2022. *The Palgrave Handbook of Learning for Transformation*. Cham: Palgrave Macmillan. DOI: <https://doi.org/10.1007/978-3-030-84694-7>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021. Korkeakouluopiskelijoiden geneeristen taitojen arviointi – Kappas!-hankkeen tuloksia. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2021:6. URN: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-892-2>
- Opetushallitus 2019. Osaaminen 2035. Osaamisen ennakointifoorumin ensimmäisiä ennakointituloksia. Raportti ja selvitykset 2019:3. Helsinki: Opetushallitus. Saatavissa <https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/osaaminen-2035> (haettu 18.11.2023).

- Pulkki, Jani 2020. Varsinainen minä ja henkisyys ekososiaalisen kasvatustieteen näkökulmasta. *Kasvatus* 51 (3), 302–316. URN: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:tuni-202012038466>
- Rauhala, Lauri 1983. *Ihmiskäsitys ihmistyössä*. Helsinki: Gaudeamus.
- Rieki, Tapani 2017. Mistä luottamus rakentuu? *Filosofian Akatemia, Blogi 37*. Saatavissa <https://filosofianakatemia.fi/blogi/mista-luottamus-rakentuu/> (haettu 23.11.2023).
- Rittel, Horst W. J. & Webber, Melvin M. 1973. Dilemmas in a General Theory of Planning. *Policy Sciences* 4 (2), 155–169. Saatavissa <http://www.ask-force.org/web/Discourse/Rittel-Dilemmas-General-Theory-Planning-1973.pdf> (haettu 23.11.2023).
- Routarinne, Simo 2004. *Improvisoi!* Helsinki: Tammi.
- Routarinne, Simo 2007. *Valta ja vuorovaikutus. Statusilmaisun perusteet*. Helsinki: Tammi.
- Ryynänen, Sanna & Rannikko, Anni (toim.) 2021. *Tutkiva mielikuvitus – Luovat, osallistuvat ja toiminnalliset tutkimusmenetelmät yhteiskuntatieteissä*. Helsinki: Gaudeamus.
- Salonen, Arto O. & Joutsenvirta, Maria 2018. Vauraus ja sivistys yltäkylläisyyden ajan jälkeen. *Aikuiskasvatus* 38 (2), 84–101. DOI: <https://doi.org/10.33336/aik.88331>
- Siirilä, Jani, Salonen, Arto O., Laininen, Erkki, Panssar, Tytti & Tikkanen, Jukka 2018. Transformatiivinen oppiminen antroposeenin ajassa. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja* 20 (5), 39–56. Saatavissa <https://journal.fi/akakk/article/view/84520> (haettu 23.11.2023).
- Siljamäki, Eeva 2021. *Plural possibilities of improvisation in music education: an ecological perspective on choral improvisation and wellbeing*. Doctoral Thesis. Helsinki: Sibelius Academy of the University of the Arts. URN: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-329-241-3>
- Skaffari, Marja 2021. *Äänifasilitaatio – hullua improa ja läsnäolevaa kuuntelua*. Turku: Turun ammattikorkeakoulu. URN: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2021061816387>
- Taylor, Edward W. 2008. Transformative Learning Theory. *New Directions for Adult & Continuing Education* 119, 5–15. DOI: <https://doi.org/10.1002/ace.301>
- Valtioneuvosto 2021. *Valtioneuvoston koulutuspoliittinen selonteko*. Helsinki: Valtioneuvoston julkaisuja 2021:24. URN: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-622-8>

